

Ljubodrag Simonović
E-mail:comrade@orion.rs

ŽIVOTVORNI UM PROTIV DESTRUKTIVNOG BEZUMLJA

Postajući totalitarni poredak destrukcije kapitalizam je doveo u pitanje moderni način mišljenja koji se zasniva na egzistencijalnom apriorizmu i odgovarajućoj ideji progresa. U tom kontekstu, doveden je u pitanje humanizam koji ima esencijalni karakter i kritika kapitalizma koja polazi od esencijalnih kriterijuma. Uništavajući sve intenzivnije život na Zemlji, kapitalizam je ukinuo ontološki relativizam koji se zasniva na egzistencijalnoj izvesnosti. Ono što uistinu jeste određeno je kapitalističkim ništenjem života koje ima totalitarni karakter. *Ništa više nije nebiće, što znači esencijalno ništavilo, već potpuni i konačni nestanak čovečanstva.*

Neophodno je stvoriti takav način mišljenja koji će omogućiti da se na pravi način shvati vladajuća tendencija razvoja sveta i da se, na temelju humanističkog nasleđa, uspostavi široki društveni pokret koji će sprečiti uništenje života. Istorijski gledano, um je sticao samosvest na osnovu borbe čoveka za slobodu. *Imajući u vidu da kapitalizam sve dramatičnije dovodi u pitanje opstanak živog sveta, savremeni um može da stekne samosvest na osnovu borbe čovečanstva za opstanak.* Kritiku kapitalizma koja se zasniva na esencijalnom relativizmu treba da zameni kritika koja polazi od egzistencijalnih izazova koje kapitalizam nameće čovečanstvu. U odnosu prema vladajućem destruktivnom bezumlju, koje proizvodi totalno ništavilo, treba afirmisati životvorni um koji može da stvori humani svet.

Životvornost kao univerzalni i totalizujući princip treba da postane polazište u borbi protiv kapitalizma. On dobija konkretni istorijski smisao u odnosu prema kapitalizmu kao totalitarnom poretku destrukcije i na osnovu životvornih potencijala prirode i čoveka. Životvornost podrazumeva oživotvorenje životvornih potencijala materije, žive prirode, čoveka, istorije, ljudskog društva... *Najvažniji rezultat životvorne prakse treba da bude društvo kao zajednica slobodnih stvaralačkih ljudi i priroda kao oplemenjena životvorna celina.* Kapitalizam ne oživotvoruje, već uništava životvorne potencijale materije, žive prirode, istorije... On je instrumentalizovao i degenerisao životvorne moći čoveka: one služe za stvaranje „tehničkog sveta“ u kome nema mesta ni za prirodu ni za čoveka.

Ljudska životvornost podrazumeva slobodu, što znači prevazilaženje puke prirodnosti delatno-menjalačkim odnosom prema prirodi i stvaranjem novog sveta.

Specifični životvorni potencijali čoveka kao najvišeg oblika u razvoju prirode predstavljaju sponu između prirode i čoveka i osnov su evolucije čoveka kao specifičnog prirodnog bića. Radi se o pretvaranju čoveka od pukog prirodnog u slobodarsko biće. *Putem oplemenjene životvorne prakse čovek od rodnog postaje emancipovano životvorno biće koje ne reprodukuje samo svoju životnost, poput životinja, već stvara svoj svet.* U tom smislu, treba praviti razliku između životvornosti kao stvaranja pukog života, i životvornosti kao stvaranja humanog sveta. Drugim rečima, treba praviti razliku između naturalističke i istorijske životvornosti: suština naturalističke životvornosti je determinizam; suština istorijske životvornosti je sloboda.

Životvorna priroda čoveka, kao prirodnog i ljudskog bića, može biti ostvarena samo u prirodi kao životvornoj celini. Delatni odnos čoveka prema prirodi pruža mogućnost za prevazilaženje puke prirodnosti ukoliko podrazumeva očuvanje i razvoj životvornih moći prirode. *Životvornost je pupčana vrpca koja spaja čoveka i prirodu čineći ih životvornom celinom.* Živa priroda nije puka materija, već putem životvornog procesa evolucije oblikovana, i u tom smislu specifična materija i kao takva osnov je ljudskog sveta kao specifičnog kosmosa. Ona je organizovana kao životvorna organska celina koja stvara više životne oblike, što znači da nju karakteriše životvorni aktivizam. Čovek je najviši životvorni oblik u razvoju žive materije putem koga je priroda postala samosvesna životvorna celina. *Slobodarsko-stvaralačka praksa čoveka je ona moć koja materiji daje istorijsku dimenziju, što znači, da putem nje besmisleno mehaničko kretanje postaje smisljeno istorijsko kretanje.* Univerzalno stvaralačko biće čoveka, koje ima neograničene samoreprodukujuće potencijale, predstavlja osnov ljudske životvornosti. Svaki stvaralački akt otvara u čoveku nove stvaralačke prostore i tako *ad infinitum*. Postajanje čoveka samosvesnim istorijskim bićem, što znači bićem budućnosti, predstavlja najvažniji rezultat realizovanja životvornih potencijala prirode, a sposobnost da stvara budućnost predstavlja najautentičniji izraz životvorne snage ljudske zajednice.

Kapitalizam kao totalitarni destruktivni poredak ne ništi samo istoriju, već i evoluciju živih bića, što pre svega znači evoluciju čoveka kao najvišeg oblika u kome postoji život na Zemlji. Radi se o kapitalistički uslovljenoj mutaciji čoveka koja se svodi na njegovo degenerisanje kao prirodnog, stvaralačkog i društvenog bića. *Kapitalizam uništava prirodno i istorijski uslovljene životvorne potencijale čoveka i svodi ga na tehnički organizovanu materiju, a ljudsko društvo na mehanički mravinjak.* Na taj način, degenerišu se i nište u ljudskim genima akumulirani, u toku više od tri milijarde godina evolucije živog sveta, životvorni potencijali žive materije, kao i stvaralačke sposobnosti čoveka koje su proizvod istorijskog razvoja i koje mogu da se realizuju samo u društvu kao humanizovanoj prirodnoj zajednici. U biti, kapitalizam obezvređuje i ukida čoveka kao humano i prirodno biće. Sveprisutnija teza

da je „tradicionalno čovečanstvo“ prevaziđeno i da treba stvoriti rasu kiborga ukazuje na to, da je čovek kao ljudsko i prirodno biće postao prepreka za razvoj kapitalizma i kao takav suvišno biće.

Most koji je čovek sagradio u toku svog istorijskog bivstvovanja, koji ga vodi u budućnost, počeo je da se ruši. Kapitalistička propagandna mašinerija nastoji da spreči da čovek postane svestan tog procesa. Što je još gore, na kapitalistički način degenerisani život stvara takvu svest koja sprečava ljude da shvate prirodu opasnosti koja se nadvila nad čovečanstvom. Kapitalizam nameće način mišljenja koji ne dozvoljava čoveku da potraži odgovore na pitanja od kojih zavisi njegov opstanak i sloboda. Istovremeno, ekonomski sunovrat kapitalizma, koji neposredno ugrožava život sve većeg broja ljudi, marginalizuje pitanja od kojih zavisi opstanak čovečanstva i relativizuje njihovu dramatičnost. Kakav ima značaj propadanje šuma i topljenje glečera za čoveka koji, zajedno sa svojom porodicom, umire u bedi? Najpogubnije je to, što je egzistencijalni izazov koji kapitalizam postavlja pred čovečanstvo u potpunom protivurečju s prirodom čoveka koga je kapitalizam stvorio. Radi se o malograđaninu koji se ne oseća odgovornim za opstanak sveta i za koga se pitanje opstanka čovečanstva svodi na pitanje ličnog opstanka. Spontana reakcija atomizovanog malograđanina na sve realniju mogućnost uništenja sveta nije nastojanje da spreči njegovu propast, već da pronade sebi прибежиšte. Ovo tim pre, što očuvanje mosta predstavlja izazov koji daleko prevazilazi individualne ljudske moći i čovek kao usamljeni pojedinac oseća se bespomoćno pred nastupajućom kataklizmom. Najvažniji zadatak životvornog uma je da ukaže na egzistencijalni značaj društvenosti i na taj način doprinese razvoju potrebe čoveka za čovekom. Bez emancipovane i borbene društvenosti, čovek je osuđen na usamljeničko beznađe koje ga vodi u smrt.